

EGY FESTMÉNY KERETÉRE, AVAGY A VARÁZSLÓ KERTJE

– Kerekes László belső tájképei

Az utazást a halásztelep szőlőinek meredélyén, ösvényein botladozva fejezzük be – ázottan, az őszi éjszakába burkolózva. Lefelé ereszkedünk, mi hárman barátok (Alan Ford, Art Lover, Triceps), a fenyőkkel és tövisbokrokkal benőtt öreg nyaralóig... Odalenn pislákol a fény: ott várnak bennünket Kerekes László képei.

Még aznap éjjel felrovom egy festmény keretére:

VIBRÁLÓ MOSOLY
ÓRIÁSI SZEMFEHÉR
ÉS IDEGES UJJAK AMINT EGY DOBOZ
GAULOISES CIGARETTÁBAN MATATNAK

Erőtlen fény, teák és bor, baráti beszélgetés, a múlt megidézése: életútjaink keresztelkedései az elrohanó években – biográfiáink forrongó művészi világa. Egzisztencializmus fekete pulóver nélkül, rajongás Sartre iránt; a levegőben most a létezés és az értelmetlen

világba vetettség megértésének vágya lebeg, amit a művészetre és önmagunkra alapozott hit vezérel.

NEKÜNK NINCS MÁS VESZTENIVALÓNK, CSAK
ÖNNÖN TESTÜNK.

Bármennyire is indokolt ez a beszélgetés, mégis mintha az álom és valóság határán suhanna – akár a zsillett élén, amelynek „reprodukált” sziluettjét az *Adresa* folyóiratban néhány évvel ezelőtt valaki *férfias tájképnek* nevezte. Kutyák csaholnak a pannon meszeségben, az éj a Duna csobogását is magával hozza – vagy ez talán a fenyők suttogása? A szoba kerek és megbillent (mint az egész planéta), Orfeusz muzsikája szűrődik be – vagy talán a feketészöld pineák lombjának nesze, melyek zöldjéből nincs egy csipetnyi sem a helyiséget betöltő képeken. Az ósdi luszter hunyorgó fényében félhomályba rejtő festmények szétmázolódott pillangókra emlékeztetnek a gyermekkori vadászszenvedély idejéből, mikor ezeket a tarka „repülő virágokat” szakadt ingünkkel szüreteltük, és a kábult, törékeny vitorlázó konstrukciókat régi könyvek oldalai közé préseltük, hogy egy-két nap múlva az élet varázslójának csodás kertjéből lopott száraz, színes nyomatait bámulhassuk az elmúlásnak.

Rengeteg a vörös ebben a szobában, a festményekről záporoz rám a vér és a szerelem színe – a nagy művészeti metropoliszokban *vermillion* és *rose madder* névvel illetik –, hogy azután ez a skála más színárnyalatokon át visszatérjen a szabadkai Képzőművészeti Tárlalkozó fehér falaira kiontott vér képének ősfarmáihoz...

A halak, kövületek, repülőgéptörzsek, fészes és bedöfődő fallikus formák, törött szárnyú lepkék orsós testecskéje, vagy mindezek együtt rendkívül fenyegető, alig kontrollált robbanékonysággal és szétszórt, a *képbe* ragasztott, az elhaladó valós világ egy-egy darabkáját őrző tükörszilánkokkal keverednek. A tükörcserép, a visszfény felülete helyenként nem nagyobb, mint ez a Kerék ingeről leszakadt gomb, amellyel egész este játszom. Nem vagyok egyedül, többedma-

gammal ülök a szobában – a világ közepén, a nagy ALEFON –, és mintha ki-ki éppen most lépett volna be, meglepődötten és rajtakapva azon ritka pillanatok egyikében, amikor elegendőek vagyunk önmagunk számára és tudjuk, hogy idegen szem nem figyel bennünket.

A képek köröttem csordultig vannak sikolással (hallom én ezeket a képeket?) – hangtalanok, elnyújtottak és fekete-fehérek, akár Munch végtelen sikolya. A vásznak fehér felületén valami igazság keresésének önkívületében széthintett színek – valami igazságának, amit Kerekes már elért, mindünk előtt, és ezért mindez csupán mese azok számára, akik a véletlen matematikai pontosságával meghatározott születés láthatatlan idejéből jönnek. Párizsi kék, vérvörös, rózsza lágy vallójei, fenyegetően sötét szépiea, piszkos okker – valamennyi a káosz varázslójának kertjéből, aki az érzelmek kavalkádjának, rohamának közepette elfojtott nyugtalanságainkat és szenvedélyeink fellángolását idézi: megfejthető válaszokat kíván lényünk mélységeiből, amelyek AKARATTALANOK: világos és érthető formában sohasem jelenhetnek meg.

Gyötör egy kérdés, hosszú évek óta igyekszem megfogalmazni; áthelyezem, és a nyelv gobelinjével csillapítva szeretném valóságos, elfogadható méretére csökkenteni, hogy tiszta és lágy legyen, akár egy gombolyag tarka selyemcérna – de nem sikerül, valószínűleg sohasem tudom megszabadítani az elfogadhatatlan, direkt tudakozódás durvaságától és életől. A kérdés pedig a csodálkozás és a számomra oly titokzatos kérdőszavak világába vezet: miért a színek? és miért a kép?

Valaki másnak talán lényegtelen kérdés, csak az én személyes dilemmám. Ám valahol ott, e kérdés megfejtésében rejlik (visszaemlékezem a Bosch+Bosch csoport posztobjektuális munkáira) mindenek titka, ezt biztosan tudom – itt kell lennie az életre szóló döntés indokának és a varázsló kertjének kapuját nyitó kulcsnak. A válasszal, mint Ariadné fonálával, elérhetnék a titokig, amely mögött egyedül csak a lemeztelenített ember marad. A roppant pillangók felröpülnének akkor rejtelmes útjaikra,

ÉS MINDEN A MAGA HELYÉN ÁLLANA
ÉS MINDEN AHOGYAN VALÓ

De mindez nem ma éjszaka fog megtörténni. A kérdés cigarettám füstjének vékony fonalán függőben marad, és a fejembe meg ebbe a szobába zárva, ahol a beröppülő szél a huzat titkos áramlatait indítja útjukra, lebegő illatokat hordva a képek közé. Vajon Ázsia hatott rá, vagy utazása a parázsló Afrikában

Kerekes László: Cím nélkül (1986)

– és hol vannak a kolostorok freskói? Utak, színek, formák, döntések...

Odakünn hunyorognak a csillagok, a hold a síkság fölött ragyog – előttem az asztalon apró, hatszögletű üvegcsce, megdermedt olajjal és lepecsételt üvegdugóval, porcelán kanalak, iránytű, őszereg filmkamera és a szobában még tömördek leírhatatlan tárgy, amelyek a még humánus technika korára emlékeztetnek, Verne Gyula illusztrátorának oly kedves miliójére.

Amint leoltjuk a lámpát, a szobába beront az éjszaka és a holdvilág, és a vetítógép fénykötege vibrálni kezd. Elragadtatással nézzük a kollázsok és montázsok százait, amelyek összetéveszthetetlenül magukon viselik Kereké keze nyomát: a nekilendülő kéz hirtelenségét és erupcióját, amint kiröppül a kép keretéből, és a csillagokig akarja húzni az elkezdett vonalat – vagy tovább. A tárgyak

és színes felületek szétszóródottak és elmosódottak – csak a művész mentális látása rendezi őket törekeny egységbe, kaleidoszkópos világgá, hogy egy pillanattal később már a valóság közönséges törmelékének nívójára esve, reménytelenül keringjenek alkotójuk tudatának mikrokozmoszában... Így tart ez órákon át, mi meg csöndesen belépünk intim létébe, akár lábujjhegyen valami ismeretlen kolostor félhomályába, szorongató pietával és bensőnkben veszélyes ürességgel. Távozva az éjszakában, a folyó felé, eszembe ötlök, hogy az őszinteség nem azonos az igazsággal, legalábbis nem a művészeknél, és arra gondolok, sikerül-e választ kapnom egyszer a kérdéseimre – sikerül-e egyszer helyesen föltenni. Mit nyerhetek és mit veszíthetek vele – vagy talán amíg élek, adós maradok magamnak egy kimondatlan kérdéssel?

TRICEPS fordítása

(Kamanc / Sremska Kamenica, 1985)

Kerekes László (Ómoravica, 1954–Berlin, 2011): vajdasági festő, multimédia-művész, performer, feltaláló. A szabadkai Bosch+Bosch csoport tagja (1971–1974). Egyéni és csoportos kiállításainak és performanszainak száma több százra rúgott. „Új művészeti gyakorlatát” land art intervenciókkal kezdi, majd 1994-től a világ különböző pontjain megvalósuló *False Landscapes / Hamis tájképek* című projektjével teljesíti be, amely a globális földrajzi és szellemi térben történő önmeghatározás alkotói kifejezésén alapul.

Slavko Matković (Szabadka, 1948–1994): horvátszerb költő és képzőművész. A neoavantgárd Bosch+Bosch csoport megalapítója (1969), a Vajdasági Írószövetség tagja (1977), haláláig a Szabadkai Könyvtár helytörténeti osztályának és antikváriumának vezetője. Egyéni és csoportos, jugoszláviai és külföldi kiállításainak, fellépéseinek száma több mint félezer. Nagypáti Kukac Péter- és Bodrogvári Ferenc-díjas (1985).

Slavko Matković

SZABADKAI KÉPESLAP

Ma szépen esik a fény városomra
a levegőben vízpára illata
sűrű az automobil
és a lárma.

Íme az emberek kalapot hordanak
a nők festik hajukat
a vendéglőből
ételszag tör elő
a lányok mosolygóságok
bélyeget gyűjtenek a fiúk
gyalogosok várnak a zöld fényre
az iskolatáskák
a diákok hátán
az ablakok a házak falain vannak
minden a saját helyén
és minden ahogyan kell.

Csak a városra zuhanó fény
hoz zavarba
és a kapu a számommal
és hogy ma nem tudom felismerni
a különbséget
az eddig látott
utcák
városok
emberek
és e város között.

Szeretnék átköltözni
egy másik városba
amelyre szépen hull a fény
és a sűrű eső
éppen mint ma
1980. január 18-án Szabadkán.

És kérdezem én
létezek-e a városokban
vagy a városok léteznek bennem
hol vagyok hát Szabadka
városom kinek letargiájában
elvész
a világ összes többi városa.

TRICEPS fordítása